

บทความวิชาการ

มุมมองทางกฎหมายการแสดงเจตนาทำสัญญาซื้อขาย
โดยมีสุนัขเป็นสื่อกลาง

An analytical study on expression of intent to enter into a
sales contract with a dog as an intermediary

ณัฐวีร์ เนียมมี¹

Natthawee Neammee²

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
เลขที่ 248 หมู่ที่ 2 ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190.

Faculty of law, Thammasat University Lampang Campus
No.248 Moo 2 Pongyangkok Subdistrict, Hangchat District,
Lampang Province 52190.

* Corresponding author E-mail: natthawee.tle@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 กันยายน 2566 วันที่แก้ไขบทความ : 2 สิงหาคม 2567
วันที่ตอบรับ : 27 มิถุนายน 2568 วันที่เผยแพร่ : 27 มิถุนายน 2568

¹ นายณัฐวีร์ เนียมมี, นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

² Mr.Natthawee Neammee, Law student in Faculty of law, Thammasat University
Lampang Campus

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ประเด็นในทางกฎหมายว่าด้วยการแสดงเจตนาทำสัญญาซื้อขายโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลาง เมื่อปัจจุบันสุนัขมีบทบาทในการรับมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ จึงมีความซับซ้อนในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีหลักการทำคำเสนอ คำสนอง หน้าที่ในสัญญาซื้อขาย

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของร้านอาหารมักจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายของทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ไม่ว่าจะแบ่งเป็นบริบทที่เจ้าของสุนัขมอบเงินให้สุนัขคาบไปซื้ออาหารจากร้านอาหาร แต่สุนัขกลับกินอาหารบางส่วนที่สั่งไว้ หรือบริบทที่เจ้าของร้านอาหารให้อาหารให้สุนัขนำไปส่งให้เจ้าของสุนัข เนื่องจากเป็นกรณีการแสดงเจตนาไปไม่ถึงคู่สัญญาโดยตรง หรือหากเป็นกรณีการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ก็อาจต้องชำระหนี้ใหม่ ชดใช้ค่าเสียหาย หรือถูกเลิกสัญญาได้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า การเพิ่มแนวทางปฏิบัติให้แก่เจ้าของร้าน เช่น การบอกกล่าวกับเจ้าของสุนัขก่อนที่จะมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ให้สุนัข เพื่อตัดประเด็นสถานที่การชำระหนี้ และการแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งมีอยู่เฉพาะหน้า โดยให้สุนัขเป็นสื่อกลางในการรับมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้เพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: สุนัขเป็นสื่อกลาง, สัญญาซื้อขาย, การแสดงเจตนา

ABSTRACT

This academic article aims to analyze legal issues regarding the expression of intent in sales contracts in which a dog acts as an intermediary. In the modern context, dogs have come to play a role in receiving property that constitutes the object of debt, thereby creating complexities in the application of the Civil and Commercial Code—particularly in relation to offers, acceptances, and obligations in a sales contract.

The study finds that restaurant owners are typically held liable for the risk associated with the object of the debt. This holds true in contexts where a dog is entrusted by its owner with money to purchase food from a restaurant but ends up eating part of the ordered food, or where the restaurant entrusts the food to the dog to deliver to the owner. These situations raise legal concerns because the expression of intent does not directly reach the other contracting party. Furthermore, if the debt is not discharged in accordance with legal principles, the debtor may be required to make a new payment, compensate for damages, or face contract termination.

The author proposes that restaurant owners adopt practical guidelines, such as informing the dog owner before entrusting the property that constitutes the object of debt to the dog. This would address concerns regarding the place of performance and the expression of intent toward an absent person, while limiting the dog's role to that of merely receiving the object of debt.

Keywords: dog as intermediary, sales contract, expression of intent

1. ความนำ

ในปัจจุบันผู้คนมีโอกาสมากขึ้นในการทำสัญญาซื้อขายในหลายโอกาส เช่น การซื้ออาหารเพื่อบริโภค ซึ่งโดยทั่วไปจะมีการตกลงเรื่องราคา ชำระเงินและรับมอบทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามก็อาจมีกรณีที่ได้อบรมหมายหน้าที่ในการรับมอบทรัพย์สินและการปฏิบัติชำระหนี้ตกให้แก่สัตว์อย่างสุนัข ดังจะเห็นตามที่พาดหัวข่าวต่าง ๆ เช่น เจ้าของสุนัขมอบเงินให้สุนัขไปซื้อลูกชิ้น (“Smart Dog Carries Money to Buy Meatballs by Itself, Delighting Netizens”, 2022, Online) ปรากฏการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดความน่าสนใจว่าผลในทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลทางกฎหมายของการทำสัญญาซื้อขายโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางในข้อเท็จจริง 2 บริบท คือ บริบทแรก เมื่อเจ้าของสุนัขได้มอบเงินให้สุนัขคาบไปเพื่อซื้ออาหารกับเจ้าของร้านอาหารแห่งหนึ่ง แต่ปรากฏว่าสุนัขตัวดังกล่าวได้กินอาหารซึ่งเป็นหนึ่งในรายการที่เจ้าของสุนัขสั่งซื้อ นำมาสู่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติว่าควรส่งมอบอาหารที่ใด แล้วคู่สัญญาฝ่ายใดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่ซื้อขาย โดยวิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายเรื่องของสถานที่ปฏิบัติชำระหนี้ ว่าได้มีการปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบหรือไม่ โดยผู้เขียนจะแบ่งย่อยพิจารณาตามฐานกฎหมายเรื่องหน้าที่ในการปฏิบัติชำระหนี้ ได้แก่ กรณีที่เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านไม่ได้ตกลงกันก่อนว่าจะส่งมอบอาหารนั้นที่ใด และกรณีเจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านตกลงกันก่อนว่าจะส่งมอบอาหารนั้นที่ใด

บริบทที่สองเป็นกรณีเจ้าของร้านอาหารได้มอบอาหารให้สุนัขนำไปให้เจ้าของสุนัข จะแบ่งย่อยพิจารณาตามฐานกฎหมายเรื่องการเกิดขึ้นของสัญญา คือ กรณีมีพฤติการณ์อันก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติการณ์ที่เจ้าของสุนัขได้เคยซื้ออาหารจากเจ้าของร้านอาหาร โดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางหลายครั้ง ในเวลาเดิม อาหารรายการเดิม เป็นประจำทุกวันโดยเขียนรายการติดตัวสุนัขไป แต่ครั้งนี้ไม่มีการเขียนรายการก็ดี หรือพฤติการณ์ว่าเจ้าของร้านอาหารได้นำอาหารให้สุนัขบ่อยครั้ง แล้วเก็บเงินค่าอาหารกับเจ้าของสุนัขก็ดี ซึ่งบริบทดังกล่าวเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของสัญญาซื้อขายว่าพฤติการณ์ใดของ

คู่กรณีที่จะทำให้สัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้น ผลในทางนั้นเป็นอย่างไร และหากเป็นกรณีไม่มีพฤติการณ์อื่นก่อน ๆ ตามที่กล่าวข้างต้นก็ดี จะทำให้สัญญาซื้อขายเกิดขึ้นอย่างไร และหากไม่เกิดสัญญาซื้อขายขึ้นผลในทางทรัพย์สินจะเป็นไปในทางใด

บทความนี้จะเริ่มจากการสรุปหลักกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อขายโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางซึ่งจะกล่าวตั้งแต่หลักการทำข้อเสนอ คำสนอง หน้าที่ในสัญญาซื้อขาย และการใช้สิทธิกรณีปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นสิทธิขอให้บังคับชำระหนี้ สิทธิเรียกค่าเสียหาย หรือสิทธิในการเลิกสัญญา จากนั้นจึงนำหลักกฎหมายมาวิเคราะห์ประกอบข้อเท็จจริงเพื่อหาผลในทางกฎหมาย แล้วจึงสรุปว่า หลักกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นปัญหาในการตีความข้อเท็จจริงหรือไม่

2. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อขาย

สัญญาซื้อขายเป็นนิติสัมพันธ์ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 ได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นสัญญาซึ่งมีคู่สัญญาอยู่สองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ขาย และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ โดยมีเนื้อหาให้ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้ผู้ซื้อ และผู้ซื้อใช้ราคาทรัพย์สินซึ่งได้โอนกรรมสิทธิ์นั้น ทั้งนี้ ผู้เขียนไม่ได้นำหลักกฎหมายเรื่องตัวแทนมาอธิบาย เนื่องจากสุนัขเป็นทรัพย์สินและเป็นเพียงวัตถุแห่งสิทธิ จึงไม่มีสถานะเป็นตัวแทนของเจ้าของสุนัขในการทำนิติกรรมใด ๆ จึงมีเพียงประเด็นเดียว คือ สัญญาซื้อขายโดยมีคู่สัญญาเป็นเจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหาร

เมื่อวัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขาย คือ การโอนกรรมสิทธิ์ จึงมีประเด็นด้านมิติเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์ว่าควรเกิดขึ้นเมื่อใด อาทิ เมื่อมีการทำสัญญาซื้อขาย หรือเมื่อมีการชำระราคา หรือเมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สิน เป็นต้น โดยปัญหาด้านมิติเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์นั้นเป็นไปตามมาตรา 458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความว่า ให้การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น เกิดขึ้นในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายกัน กล่าวอีกนัย สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดแล้ว (Phaithachit Ekchariyakorn, 2022, p.156-157)

ทั้งนี้ ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 458 ก็มีข้อยกเว้นตามมาตรา 459 ซึ่งวางหลักให้ตกลงเป็นอย่างอื่นได้ โดยการมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขในการหน่วงการโอนกรรมสิทธิ์นั้นไว้ก่อนจนกว่าเงื่อนไขจะสำเร็จ หรือถึงกำหนดเงื่อนไขเวลา เช่น คู่สัญญาอาจตกลงกันให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งซื้อขายโอนไปยังผู้ซื้อ ก็ต่อเมื่อผู้ซื้อชำระราคาครบถ้วน (Sanankorn Sottapan, 2023, p.150-151)

อย่างไรก็ดี หลักกฎหมายที่จะนำไปปรับใช้แก่กรณีข้อเท็จจริง ไม่มีข้อเท็จจริงเรื่องการหน่วงการโอนกรรมสิทธิ์ตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา

เมื่อกล่าวถึงลักษณะสัญญาซื้อขายเบื้องต้นแล้ว เนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นการนำหลักกฎหมายจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำสัญญาซื้อขายโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางมาพิจารณา ซึ่งจะนำเนื้อหาส่วนนี้ไปวิเคราะห์ในบทถัดไป ได้แก่

2.1 การเกิดขึ้นของสัญญาซื้อขาย

หลักการเกิดขึ้นของสัญญาเป็นหลักที่ต้องวิเคราะห์ในบทถัดไปว่าในแต่ละข้อเท็จจริงสัญญายกเกิดขึ้นเมื่อใด เช่น เวลาที่สุนัขได้รับมอบอาหาร เวลาที่เจ้าของสุนัขได้มอบเงินให้ หรือเวลาที่เจ้าของร้านอาหารนำอาหารให้สุนัข เป็นต้น โดยจะพิจารณาหลักของคำเสนอ คำสนอง และการแสดงเจตนาทำคำเสนอหรือตอบรับคำเสนอไปถึงคู่สัญญาหรือไม่

2.1.1 คำเสนอ

หลักการทำคำเสนอนั้นมีประเด็นที่ต้องนำไปปรับใช้แก่กรณีข้อเท็จจริงว่าการกระทำใดของเจ้าของสุนัข หรือเจ้าของร้านอาหารบ้างที่เป็นคำเสนอ โดยหลักคำเสนอนั้นไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยตรง แต่นักกฎหมายไทยก็ได้ให้นิยามคำเสนอคล้ายคลึงกัน ดังนี้

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสณี ปราโมช อธิบายคำเสนอว่า เป็นการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่ง แจ้งให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งทราบว่า ตนมีความประสงค์จะผูกพันตนทำสัญญาด้วยประการใด ขอให้อีกฝ่ายหนึ่งร่วมความประสงค์ทำสัญญาด้วยตามที่เสนอไป

นั่น นอกจากนั้น ท่านได้อธิบายการแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยปริยายส่วนหนึ่งของการแสดงเจตนาโดยปริยาย กล่าวคือ การแสดงเจตนาโดยไม่ต้องเป็นเรื่องที่ได้ออกไปโดยชัดแจ้ง อาจมีการแสดงเจตนาต่อกันโดยปริยายก็ได้ (Seni Pramoj & Munin Pongsapan (Eds.), 2018, p.312)

ศาสตราจารย์ ดร. จิต เศรษฐบุตร อธิบายคำเสนอว่าเป็นคำขอให้ทำสัญญา ต้องมีความชัดเจนแน่นอนมากพอที่จะถือเป็นข้อผูกพันในสัญญาได้ แต่ก็มี การแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยปริยายได้ กล่าวคือ เป็นการแสดงการกระทำอันใดอันหนึ่งแปลได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นคำเสนอได้ (Jit Sretthabut & Daraporn Thirawat (Eds.), 2013, p.201-202)

ศาสตราจารย์ ดร. ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์ อธิบายคำเสนอว่าเป็นการแสดงเจตนาขอทำสัญญา ซึ่งคำเสนอนั้นอาจเป็นการแสดงเจตนาด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรหรือกิริยาก็ได้ และต้องเป็นการแสดงเจตนาที่ชัดแจ้งปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นคำขอให้ทำสัญญา ย่อมไม่มีคำเสนอโดยปริยายเพราะคำเสนอนั้นต้องเป็นการแสดงเจตนาที่ชัดแจ้งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ท่านก็ได้อธิบายการแสดงเจตนาโดยปริยาย ว่าหมายถึง การแสดงเจตนาด้วยการกระทำที่ไม่ชัดแจ้งว่าผู้กระทำมุ่งหมายจะแสดงเจตนาเพื่อทำนิติกรรมหรือไม่ จึงต้องอาศัยการสันนิษฐาน หากพิจารณาโดยรวมแล้วสามารถสันนิษฐานได้ว่า การกระทำนั้นเป็นการแสดงเจตนา (Sanankorn Sottapan, 2023, p.351-352)

ในมุมมองของผู้เขียนเรื่องคำเสนอนั้น สรุปได้ว่า คำเสนอเป็นการแสดงเจตนาขอเข้าทำสัญญาและต้องมีความชัดแจ้งพอที่ผู้รับคำเสนอรู้ว่าเป็นการขอเข้าทำสัญญาโดยไม่มีข้อสงสัย แต่ผู้รับคำเสนออาจใช้การสันนิษฐานได้ว่าเป็นคำเสนอหรือไม่ แต่การสันนิษฐานของผู้รับคำเสนอต้องมีปัจจัยชี้เจตนาตามสมควรที่ชัดเพียงพอ หากไม่มีปัจจัยที่ชี้ชัดเพียงพอจนผู้รับคำเสนอเองสงสัยว่าการสันนิษฐานของตนถูกต้องหรือไม่ เช่นนี้ย่อมเป็นกรณีที่ไม้อาจสันนิษฐานได้ ซึ่งคำเสนอนั้นเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ทั้งนี้

การแสดงเจตนาโดยปริยายนั้นมิได้ แต่ไม่อาจมีคำเสนอโดยปริยาย เพราะการแสดงเจตนาทำคำเสนอต้องเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งปราศจากความสงสัย

การแสดงเจตนาโดยปริยายตามความเห็นของผู้เขียนนั้น คือ การสันนิษฐานการแสดงเจตนาว่าหมายถึงสิ่งใด ซึ่งการสันนิษฐานดังกล่าวต้องมีปัจจัยชี้เจตนาตามสมควรชัดเพียงพอจนไม่มีข้อสงสัยว่าการสันนิษฐานดังกล่าวนั้นถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากหากเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้มีบทบัญญัติที่สันนิษฐานเจตนาอยู่แล้ว เช่น มาตรา 324 สถานที่ชำระหนี้ มาตรา 464 ค่าขนส่งในการซื้อขาย บทบัญญัติดังกล่าวมีเพื่อสันนิษฐานเจตนา หากมีข้อสงสัยในการสันนิษฐานก็ควรบังคับใช้ตามบทบัญญัติข้างต้น

ประเด็นหลักการทำคำเสนอนั้น หากเป็นกรณีที่คำเสนอโดยชัดแจ้งคงไม่มีปัญหาที่จะนำไปปรับใช้แก่กรณีข้อเท็จจริงว่าการกระทำใดของเจ้าของสุนัขหรือเจ้าของร้านอาหารบ้างที่เป็นคำเสนอ แต่กรณีจะเป็นปัญหาให้น่าวิเคราะห์แค่เรื่องการทำคำเสนอโดยปริยายเท่านั้น ว่าในบริบทที่มีพฤติการณ์อันก่อน ๆ ของเจ้าของสุนัขหรือเจ้าของร้านอาหารใดบ้างที่จะเป็นคำเสนอโดยปริยายได้ ทั้งนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์โดยละเอียดในบทถัดไป

2.1.2 คำสนอง

ประเด็นคำสนอนั้นเป็นประเด็นที่ต่อเนื่องมาจากการทำคำเสนอ ซึ่งจะใช้เป็นจุดในการพิจารณาว่าสัญญาได้เกิดขึ้นเมื่อใด และนำไปปรับใช้แก่กรณีข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นพิพาทระหว่างเจ้าของร้านอาหารและเจ้าของสุนัข ว่าสัญญาเกิดขึ้นช่วงไหนแล้วฝ่ายใดต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ นิยามของคำสนองไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกับคำเสนอ โดยนักกฎหมายไทยมีความเห็น ดังนี้

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้นิยามคำสนองว่า การกระทำที่สื่อถึงการแสดงเจตนารับทำสัญญาตามคำเสนอ โดยต้องไม่มีการแก้ไขเนื้อหาคำเสนอ ซึ่งคำสนอนั้นเป็นนิติกรรมแสดงเจตนาอย่างหนึ่ง (Seni Pramroj & Munin Pongsapan (Eds.), 2018, p.326)

ศาสตราจารย์ ดร. จิต เศรษฐบุตร ให้นิยามคำสอนว่า เป็นคำตอบรับทำสัญญาตามคำเสนอ ซึ่งเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรมฝ่ายเดียว (Jit Sretthabut & Daraporn Thirawat (Eds.), 2013, p.213)

ศาสตราจารย์ ดร. ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์ ให้นิยามคำสอนว่า “เป็นการแสดงเจตนาตอบรับคำเสนอเพื่อที่จะเข้าทำสัญญากับผู้ทำคำเสนอ” (Sanankorn Sottapan, 2023, p.357)

กล่าวโดยสรุป จากมุมมองคำนิยามของคำสอนทั้งสามท่านนั้น หมายถึง การแสดงเจตนาตอบรับคำเสนอ ซึ่งคำสอนนั้นมีสถานะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวอย่างหนึ่ง แต่เมื่อการทำคำสอนนั้นถูกต้องตรงกันกับคำเสนอจนเกิดเป็นสัญญา ก็จะเป็นนิติกรรมหลายฝ่ายขึ้นมา มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า สัญญาซื้อขายนั้นแตกต่างจากหลักกฎหมายทรัพย์สินในแพ่งฝรั่งเศสที่ไม่มีประเด็นเรื่องคำเสนอ คำสอน แต่สัญญาจะสมบูรณ์เมื่อได้มีการส่งมอบทรัพย์สิน หากไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ เป็นไปตามมาตรา 1109 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (Somkiat Worapanyanan, 2021, p.343)

2.1.3 ผลของการแสดงเจตนา

หลักกฎหมายเรื่องผลของการแสดงเจตนามีความสำคัญยิ่งในการนำไปปรับใช้แก่กรณีข้อพิพาทว่า เมื่อเจ้าของสุนัขได้แสดงเจตนาทำคำเสนอซื้อหรือเจ้าของร้านอาหารได้แสดงเจตนาทำคำเสนอขาย มีปัญหาว่าการแสดงเจตนาอันจะมีผลหรือไม่ ซึ่งก็ใช้เป็นอีกเกณฑ์ในการพิจารณาการเกิดขึ้นของสัญญาและนำไปสู่ความรับผิดชอบในทางกฎหมาย

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมีผลของการแสดงเจตนามีหลายทฤษฎีด้วยกัน ดังนี้ (Krasut Khopuangklang, 2022, p.8-10)

ทฤษฎีเผยเจตนาหรือทฤษฎีแสดงออก มีหลักว่าการแสดงเจตนาอันมีผลทันทีในเวลาที่ผู้แสดงเจตนาได้แสดงเจตนาออกมาให้ปรากฏรับรู้ได้

ทฤษฎีส่ง มีหลักว่า การแสดงเจตนาที่มีผลทันทีที่ผู้แสดงเจตนาส่งเจตนาไปยังผู้รับการแสดงเจตนา

ทฤษฎีรับ มีหลักว่า การแสดงเจตนาจะมีผลเมื่อการแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา ไม่ว่าจะเป็นรับไว้ในตัวจดหมาย หรือคนรับใช้

ทฤษฎีรู้ มีหลักว่า การแสดงเจตนาจะมีผลเมื่อผู้รับการแสดงเจตนาทราบถึงการแสดงเจตนา กล่าวอีกนัย ต้องให้รู้และเข้าใจความหมายการแสดงเจตนาที่อีกฝ่ายแสดงออกมา

ความมีผลของการแสดงเจตนาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีอยู่ 2 บทบัญญัติด้วยกัน คือ มาตรา 168 ประการหนึ่ง วางหลักว่า “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนา...” โดยหลักกฎหมายจะมีผลสมบูรณ์เป็นการแสดงเจตนาต่อเมื่ออีกฝ่ายได้เข้าใจความหมายที่แสดงเจตนาออกมาและทราบถึงการแสดงเจตนา นั้นจึงต้องนำหลักที่ทำให้รู้และเข้าใจในการแสดงเจตนา หรือทฤษฎีรู้มาใช้

มาตรา 169 อีกประการหนึ่ง วางหลักว่า “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา...” นักกฎหมายมีความเห็นตรงกันว่าไม่ควรนำทฤษฎีรู้มาใช้ เพราะจะเพิ่มหน้าที่ผู้แสดงเจตนาในการติดตามว่าเมื่อการแสดงเจตนา นั้นไปถึงแล้ว ผู้รับรู้แล้วหรือไม่ ซึ่งจะเป็นเหตุแห่งความยากลำบากที่ผู้แสดงเจตนาจะต้องติดตาม จึงควรนำทฤษฎีรับมาใช้ โดยผู้ที่ได้แสดงเจตนาออกไปจะมีหน้าที่ติดตามเพียงว่าการแสดงเจตนา นั้นไปถึงแล้วหรือไม่ (Seni Pramroj & Munin Pongsapan (Eds.), 2018, p.45)

2.1.4 การตีความการแสดงเจตนา

การตีความการแสดงเจตนาหรือสัญญา มักถูกนำมาใช้เมื่อสัญญานั้นมีช่องว่างหรือมีปัญหาที่ต้องตีความ ทั้งนี้ กรณีข้อเท็จจริงนั้นก็มียางบริบทที่ต้องนำหลักการดังกล่าวมาใช้ อาทิ บริบทที่เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารไม่ได้ตกลงกันเรื่องสถานที่ชำระหนี้ให้ชัดเจน ก็เป็นช่องว่างหนึ่งของสัญญาว่าควรส่งมอบทรัพย์สินใด เป็นต้น

โดยบทบัญญัติการตีความการแสดงเจตนา นั้นมี 2 มาตรา ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

ประการแรก มาตรา 171 เป็นหลักการตีความเพื่อค้นหาเจตนาอันแท้จริง ซึ่งเจตนาที่แสดงออกมานั้นหากมีปัญหาว่าต้องตีความไปในทางใด ต้องถือตามเจตนาอันแท้จริง แม้ตัวบทจะใช้คำว่า “เจตนาอันแท้จริง” ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องตีความไปในทางเจตนาอันแท้จริงที่อยู่ในใจผู้แสดงเจตนาออกมาเสมอ แต่ยังมีกรณีการตีความเพื่อบังคับตามเจตนาภายนอก กล่าวคือ เป็นการตีความที่นำประโยชน์ได้เสียของคู่กรณีมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตีความเพื่อคุ้มครองความสุจริตหรือความไว้วางใจของคู่กรณีจึงควรคุ้มครองคู่กรณีด้วย (Krasut Khopuangklang, 2022, p.140) เป็นไปตามหลักทฤษฎีความรับผิดชอบในการแสดงเจตนา ซึ่งอาจเป็นเพราะความผิดของผู้แสดงเจตนาตัวเอง จึงต้องถือเอาเจตนาที่แสดงออก (Chaiyos Hemaratchata, 2022, p.81)

การนำมาตรา 171 มาตีความการแสดงเจตนา นั้น ตามแนวทางของศาลแบ่งเป็นกรณีกว้าง ๆ ได้แก่ (Kamchai Jongjakpan, 2001, p.45) มีความสงสัยในถ้อยคำที่ใช้ ข้อความที่ใช้ในตอนหน้าและตอนหลังขัดแย้งกัน ถ้อยคำหรือข้อความที่แสดงออกไม่ตรงกับเจตนาภายใน ซึ่งหลักสำคัญ คือ เจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องเหมือนกัน (Krasut Khopuangklang, 2022, p.152)

ประการสอง มาตรา 368 นั้นเป็นหลักการตีความที่ไม่ได้ถือเอาเจตนาแท้จริงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นการตีความโดยสุจริตว่า กรณีที่มีประเพณีปฏิบัติกันนั้นให้คาดหมายว่า คู่สัญญามีความประสงค์ตามนั้นเมื่อมิได้แสดงเจตนาไว้อย่างอื่น (Sak Sanongchat, 2014, p.392-393) ซึ่งในการตีความสัญญานั้น จะใช้ 3 กรณี (Krasut Khopuangklang, 2022, p.149) ได้แก่ เจตนาแสดงออกไม่ตรงกับเจตนาในใจจริง ๆ ของคู่สัญญา ข้อความหรือถ้อยคำในสัญญามีความไม่ชัดเจน มีความหมายหลายนัย และสัญญามีช่องว่าง

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตรา มีลำดับการใช้ที่แตกต่างกันเป็น 2 แนวความเห็นทางวิชาการ (Krasut Khopuangklang, 2022, p.151) แนวทางแรก คือ การตีความมาตรา 171 เพียงแต่เจตนาภายในเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อเกิดกรณีที่ต้องคุ้มครองคู่กรณีหรือผู้รับการแสดงเจตนาจะไม่นำมาตรา 171 มาปรับใช้ แต่จะปรับใช้มาตรา 368 ในการ

บังคับตามเจตนาภายนอก การตีความตามแนวทางแรกจึงไม่มีลำดับชั้น กล่าวอีกนัย ปรับใช้มาตรา 171 พร้อมปรับใช้มาตรา 368 ส่วนแนวทางที่สอง คือ การปรับใช้มาตรา 171 หากไม่อยู่ในบังคับให้ใช้มาตรา 368 เป็นลำดับการใช้ที่มีขั้นตอน กล่าวอย่างรวบรัดได้ว่า หากเป็นกรณีการตีความนิติกรรมให้ใช้มาตรา 171 หากเป็นกรณีตีความสัญญาให้ใช้มาตรา 368

ในความเห็นของผู้เขียนเรื่องการตีความสัญญาและการตีความการแสดงเจตนา นั้น ควรยึดตามความเห็นที่สอง เนื่องจากหากพิจารณากรณีที่เห็นเพียงแต่นิติกรรม ไม่ถึงขั้นสัญญา จะไม่อาจตีความตามความเห็นแรกที่ตีความทั้งมาตรา 171 และ 368 ควบคู่กัน

กล่าวโดยสรุป ลำดับการตีความสัญญานั้น ประการแรก ต้องปรับใช้มาตรา 171 ก่อน ประการสอง หากไม่สามารถปรับใช้มาตรา 171 ได้ต้องปรับใช้บทสันนิษฐานของกฎหมาย ประการสุดท้าย หากไม่สามารถค้นหาเจตนาที่แท้จริงได้ และไม่มีบทสันนิษฐานเจตนาตามกฎหมาย จึงปรับใช้มาตรา 368 (Krasut Khopuangklang, 2022, p.155) โดยหลักการตีความนี้จะได้นำไปวิเคราะห์อย่างละเอียดในบริบทที่เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารไม่ได้ตกลงกันเรื่องสถานที่ส่งมอบชำระหนี้ว่าต้องตีความการแสดงเจตนาของทั้งสองฝ่ายว่าควรส่งมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ที่ใด

2.2 สิทธิหน้าที่ตามสัญญาซื้อขาย

เมื่อสัญญาซื้อขายระหว่างเจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารได้เกิดขึ้น ย่อมก่อสิทธิและหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขาย โดยแบ่งพิจารณา ดังนี้

2.2.1 การปฏิบัติชำระหนี้

สัญญาซื้อขายนั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่างก็มีหน้าที่ในการปฏิบัติชำระหนี้ คือ ผู้ซื้อมีหน้าที่ชำระราคา ส่วนผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สิน (Sanankorn Sottapan, 2023, p.11)

อย่างไรก็ดี หน้าที่ในการปฏิบัติชำระหนี้นั้นมีได้หลายกรณี แต่ในบริบทที่เป็นประเด็นปัญหาของบทความนี้ คือ การที่เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารไม่ได้ตกลงกันเรื่องสถานที่ชำระหนี้ ผลในทางกฎหมายเป็นอย่างไร โดยหลักแล้วหากมีข้อตกลงไว้ผู้ที่

ต้องชำระหนี้ก็ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง หากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงก็เป็นกรณีปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ขดใช้ค่าเสียหายตามกันไป (Sopon Rattanakorn, 2013, p.93-94) ซึ่งบริบทของการมีข้อตกลงไว้ก็ไม่ได้มีความซับซ้อนในการวิเคราะห์

สถานที่ปฏิบัติชำระหนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 324 บัญญัติว่า “เมื่อมิได้แสดงเจตนาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะพึงชำระหนี้ ณ สถานที่ใดไซ้ร หากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านว่า ต้องส่งมอบกัน ณ สถานที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นได้อยู่ในเวลาเมื่อก่อให้เกิดหนี้ขึ้น ส่วนการชำระหนี้ประการอื่น ท่านว่าต้องชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้” แบ่งได้ 2 กรณี คือ กรณีแรก เป็นการส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งให้ส่งมอบสถานที่ซึ่งทรัพย์สินตั้งอยู่ และกรณีที่สอง เป็นกรณีที่มิใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งให้ส่งมอบทรัพย์สินซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้ โดยการตีความว่าเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งหรือไม่ต้องพิจารณาว่า ลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงทำต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการแล้ว หรือลูกหนี้ได้เลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ตามมาตรา 195 ซึ่งบทกฎหมายตามมาตรา 324 นั้น ไม่ใช่บทบังคับที่ได้เด็ดขาดที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตาม แต่จะนำมาใช้ก็ต่อเมื่อคู่สัญญาไม่ได้แสดงเจตนากำหนดสถานที่ชำระหนี้กันไว้ (Sopon Rattanakorn, 2013, p.499)

ในมุมมองของผู้เขียนนั้น ไม่เห็นด้วยกับความเห็นว่า การกำหนดสถานที่ชำระหนี้ต้องเกิดจากการตกลงโดยชัดแจ้งเท่านั้น เพราะหากคลุมเครือก็ต้องใช้มาตรา 324 (Daraporn Thirawat, 2020, p.238) แต่เห็นด้วยว่า สามารถแสดงเจตนาโดยปริยายในการกำหนดสถานที่ชำระหนี้ได้ ซึ่งตรงกับความเห็นของศาสตราจารย์พิเศษ ไพโรจน์ วยูปภาพ (Pairoj Wayupap, 2020, p.494) และศาสตราจารย์พิเศษ โสภณ รัตนากร (Sopon Rattanakorn, 2013, p.499) เนื่องจาก ผู้เขียนมองว่าในทางปฏิบัติก็ไม่ว่าทุกกรณีที่จะมีการตกลงเรื่องสถานที่ชำระหนี้โดยชัดแจ้ง แต่คาดหมายได้อย่างแน่แท้ว่าต้องการให้ชำระหนี้ที่ใด เช่น เจ้าของสุนัขเคยมอบเงินให้สุนัขไปซื้ออาหารแล้วคาบกลับมาหาเจ้าของเป็นประจำที่ร้านอาหารนั้น แม้จะไม่มีการตกลงกันเรื่องสถานที่ชำระ

หนี้ในครั้งนี้ แต่พฤติการณ์อันก่อน ๆ ก็เป็นปัจจัยในการชี้เจตนาตามสมควรแล้วว่าให้เจ้าของร้านอาหารมอบอาหารให้สุนัข เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การสันนิษฐานการแสดงเจตนาที่กำหนดสถานที่ชำระหนี้ต้องมีปัจจัยที่ชี้เจตนาได้ตามสมควร มิฉะนั้นก็ควรต้องใช้มาตรา 324 ซึ่งเป็นบทกฎหมายสันนิษฐานเจตนา แม้จะมีความเห็นทางวิชาการที่นำการตกลงกันเรื่องสถานที่มาใช้ตามมาตรา 368 โดยอาศัยทางประเพณีปฏิบัติระหว่างพ่อค้าได้ (Tulya Rojthangtham & Kaew suppasawat., 2022, p.101) แต่สถานที่ในการชำระหนี้มีบทบัญญัติที่กฎหมายสันนิษฐานเจตนาอยู่แล้ว ในมาตรา 324 ส่วนการจะนำมาตรา 368 มาใช้ได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากจะต้องนำบทบัญญัตินั้นมาตีความอุดช่องว่างของสัญญาก่อน ไม่อาจข้ามขั้นตอนมาใช้มาตรา 368 มาตีความสัญญาได้

เมื่อพิจารณาตามหลักหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขาย พบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ในการส่งมอบตามมาตรา 462 บัญญัติว่า “การส่งมอบนั้นจะเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้สุดแต่ว่าเป็นผลให้ทรัพย์สินนั้นไปอยู่ในเงื้อมมือของผู้ซื้อ” ซึ่งมีข้อควรพิจารณาว่า การจะใช้มาตรา 462 และ มาตรา 324 ต้องใช้อย่างไร มีความเห็นทางกฎหมายแตกต่างกัน ดังนี้ (Phaithachit Ekchariyakorn, 2022, p.202-204)

แนวแรก อธิบายมาตรา 462 ว่า คำว่า “เงื้อมมือของผู้ซื้อ” นั้น ไม่ชัดเจนว่าเป็นการส่งมอบสถานที่ใดจึงได้นำมาตรา 324 มาตีความประกอบ กล่าวคือ หากมีการตกลงว่าส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายที่ใด ก็เป็นไปตามนั้น แต่หากไม่ได้กำหนดถึงสถานที่ที่จะมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย ก็ต้องกลับไปใช้มาตรา 324 ซึ่งเป็นการตีความมาตรา 462 ร่วมกับมาตรา 324 ควบคู่กันไป

แนวทางที่สอง อธิบายมาตรา 462 ว่าต้องส่งมอบโดยวิธีการใด ส่วนกรณีอื่นจะนำมาตรา 324 มาพิจารณาเพียงสถานที่ส่งมอบ วิธีการส่งมอบอื่น ๆ จะไม่นำมาตรา 324 มาพิจารณาประกอบ

ในกรณีตีความมาตรา 462 นั้นผู้เขียนเห็นว่าการตีความคำว่า “เงื้อมมือของผู้ซื้อ” แบบกว้าง ๆ ตามแนวแรก เนื่องจากหากผู้ขายส่งมอบไม่ถูกต้องตามสถานที่ส่งมอบตามมาตรา 324 ก็หมายถึงไม่อยู่ในเงื้อมมือของผู้ซื้อด้วยตามมาตรา 462 จึงควรนำมาตรา 324 มาพิจารณาประกอบมาตรา 462

ประเด็นสถานที่ปฏิบัติชำระหนี้ที่ผู้เขียนจะได้นำไปวิเคราะห์ในบทถัดไปในบริบทที่เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารไม่ได้ตกลงกันเรื่องสถานที่ปฏิบัติชำระหนี้ไว้ โดยวิเคราะห์ร่วมกับหลักการตีความเจตนาหรือสัญญา ว่าผลสุดท้ายแล้วควรนำหลักกฎหมายเรื่องใดมาปรับใช้แก่กรณีดังกล่าว

2.2.2 ผลทางกฎหมายเมื่อปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้อง

เมื่อพิจารณาหน้าที่ของคู่สัญญาซื้อขายแล้ว หากเจ้าของสุนัขหรือเจ้าของร้านอาหารไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในสัญญาของตนจะมีผลทางกฎหมายเป็นอย่างไร อาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก พิจารณาการบังคับชำระหนี้ตามมาตรา 213 วางหลักว่า “ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้น...” เป็นการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ เป็นหนี้กันอยู่อย่างใดก็ต้องชำระหนี้ให้เป็นเช่นนั้นตามผลธรรมดาที่สุดของหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้สามารถขอให้บังคับลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ในกรณีที่ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ของตนนั้นหมายความว่ารวมถึง การชำระหนี้บกพร่องจนถึงกับเป็นการไม่ชำระหนี้เสียเลย (Seni Pramoj & Munin Pongsapan (Eds.), 2019, p.623-624) ส่วนการชำระหนี้บกพร่องแต่ยังไม่ถึงขนาดเป็นการไม่ชำระหนี้ นั้นไม่อยู่ในบังคับมาตรา 213

ประการสอง พิจารณาการชดเชยค่าเสียหายตามมาตรา 215 บัญญัติว่า “เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ได้” ซึ่งการชำระหนี้ในสถานที่ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง เป็นการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ในมูลหนี้ กล่าวคือ การไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 324 ทำให้การชำระหนี้ดังกล่าวไม่เป็นไปตามบทบัญญัติหมวด 5 ความ

ระงับแห่งหนึ่ง ส่วนที่ 1 การชำระหนี้ ย่อมเป็นการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เพราะหน้าที่ตามบทบัญญัติดังกล่าว เป็นหน้าที่ของลูกหนี้ที่มีอยู่ตามกฎหมายลักษณะหนี้ (Pairoj Wayupap, 2020, p.196)

ประการสุดท้าย พิจารณาการเลิกสัญญาตามมาตรา 387 ซึ่งสิทธิเจ้าหนี้ในการเลิกสัญญา ต้องปฏิบัติตามองค์ประกอบมาตรา 387 เสียก่อน กล่าวคือ ประการแรกต้องเป็นกรณีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหรือลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ประการสอง อีกฝ่ายหรือเจ้าหนี้ต้องกำหนดระยะเวลาพอสมควร และบอกกล่าวให้อีกฝ่ายหรือลูกหนี้ชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนดนั้น ประการสาม หากอีกฝ่ายยังไม่ชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนด เมื่อครบองค์ประกอบสามประการข้างต้นเจ้าหนี้หรืออีกฝ่ายจึงมีสิทธิเลิกสัญญาตามมาตรา 387 ทั้งนี้ การไม่ชำระหนี้ของอีกฝ่ายตามบทบัญญัติมาตรา 387 หมายความว่ารวมถึงการชำระหนี้ล่าช้าหรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสมควรด้วย (Seni Pramroj & Munin Pongsapan (Eds.), 2018, p.394) อย่างไรก็ตาม หากมีการปฏิบัติชำระหนี้ถูกต้อง มีผลให้หนี้ที่เกิดขึ้นระงับไป

กลไกในการเยียวยาความเสียหายของไทยนั้นมีความแตกต่างจากระบบกฎหมายอังกฤษที่มุ่งเน้นไปที่การเยียวยาความเสียหายจากการผิดสัญญาด้วยค่าเสียหาย ซึ่งเป็นหลักคอมมอนลอว์ (Common Law) ดั้งเดิม ส่วนการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง (specific performance) เป็นหลักเอควิตี้ (equity) ที่มาผ่อนคลายความเคร่งครัดของหลักคอมมอนลอว์ (Common Law) กล่าวอีกนัย การชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเป็นข้อยกเว้นของการเรียกร้องค่าเสียหาย (Cartwright, 2007, p. 250) ในขณะที่ของไทยให้สิทธิเจ้าหนี้ในการเลือกที่จะใช้สิทธิใด

ผลทางกฎหมายจากการปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้องนั้นจะได้นำไปใช้วิเคราะห์ต่อว่าหากเจ้าของร้านอาหารหรือเจ้าของสุนัขฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้อง อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกร้องใดตามที่ผู้เขียนได้อธิบายข้างต้น

3. วิเคราะห์มุมมองทางกฎหมายการแสดงเจตนาทำสัญญาซื้อขายโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลาง

ในหัวข้อนี้จะเป็นการตั้งประเด็นข้อเท็จจริงที่น่าพิเคราะห์ประกอบหลักกฎหมาย โดยอาจแบ่งเป็นบริบท ดังนี้

3.1 กรณีเจ้าของสุนัขได้นำเงินให้สุนัขคาบไปเพื่อซื้ออาหาร

หากมีข้อเท็จจริงว่า สุนัขได้กินอาหารซึ่งเป็นหนึ่งในรายการที่เจ้าของสุนัขให้สุนัขคาบรายการพร้อมเงินสดไป มีประเด็นว่า เจ้าของร้านปฏิบัติชำระหนี้อย่างถูกต้องหรือไม่ หากชำระหนี้อย่างถูกต้องและโดยชอบ หนี้ก็ต้องระงับ ซึ่งการจะหาคำตอบดังกล่าวได้ก็ต้องแยกข้อเท็จจริงที่ชัดเจน ดังนี้

3.1.1 กรณีเจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านไม่ได้ตกลงกันก่อนว่าจะส่งมอบอาหารนั้นที่ใด

ในข้อเท็จจริงนี้เป็นกรณีที่ขัดแย้งในข้อเท็จจริงว่า เจ้าของร้านอาหารและเจ้าของสุนัขไม่เคยซื้อขายอาหารโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางกันมาก่อน กล่าวอีกนัย เป็นการซื้อขายกันครั้งแรก โดยเจ้าของร้านอาหารนำอาหารใส่บรรจุภัณฑ์ส่งมอบให้สุนัขคาบ เมื่อพิจารณาหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขายนั้น เป็นประเด็นทางกฎหมายเรื่องสถานที่ชำระหนี้

การจะนำมาตรา 324 มาใช้นั้นจะต้องปรากฏว่ามีการตกลงกันไม่ว่าชัดเจนหรือเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริง เจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านอาหารจะไม่ได้ตกลงกันอย่างชัดเจนว่าส่งมอบอาหารนั้นที่ใด จึงต้องพิจารณาว่าเป็นการตกลงเรื่องสถานที่โดยการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือไม่

การตกลงเรื่องสถานที่ชำระหนี้โดยการแสดงเจตนาโดยปริยายนั้น ตามหลักการแสดงเจตนาโดยปริยายต้องสันนิษฐานเจตนาของเจ้าของสุนัขว่าต้องการส่งมอบอาหารนั้นที่ใด หากจะพิจารณาพฤติการณ์ของสุนัขด้วย ก็เป็นการยากเช่นกันที่จะกล่าวว่า หากสุนัขแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นแสดงว่าเจตนาของเจ้าของสุนัขต้องการให้ส่งมอบอาหารที่ใด เช่น หากสุนัขคาบรายการไปให้เจ้าของร้านอาหารแล้วส่งเสียงเห่าแสดงว่าเจ้าของสุนัขต้องการให้เจ้าของร้านส่งมอบอาหารให้สุนัขคาบ ก็คงจะกล่าวไม่ถนัด เพราะ

สุนัขอาจจะเห่าแบบบังเอิญก็เป็นได้ กลายเป็นว่าต้องพิจารณาพฤติการณ์ของทรัพย์สิน เพื่อหาเจตนาของมนุษย์อย่างนั้นหรือ

หากจะพิจารณาว่า การที่เจ้าของสุนัขใช้ให้สุนัขไปซื้ออาหารเองสันนิษฐานว่า เจ้าของสุนัขต้องการให้ส่งมอบอาหารให้สุนัขนั้น ก็ยังเป็นการสันนิษฐานที่ปราศจากปัจจัยชี้เจตนาได้ตามสมควรสำหรับกรณีที่เจ้าของสุนัขต้องการรับประทานอาหารนั้นเองหรือไม่ เพราะหากต้องการรับประทานอาหารนั้นเองก็คงอยากให้ผู้ขายส่งมอบอาหารให้ถึงมือตน ไม่ใช่สุนัขของตน การสันนิษฐานเจตนาของคู่กรณียังปราศจากปัจจัยชี้เจตนาได้ตามสมควรย่อมไม่ใช่การสันนิษฐานที่ดีจนสรุปได้ว่า เป็นการกำหนดสถานที่ชำระหนี้โดยการแสดงเจตนาโดยปริยาย ในมุมมองผู้เขียนจึงมองว่า ไม่สามารถเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายเพื่อกำหนดสถานที่ชำระหนี้

ทั้งการนำมาตรา 171 มาตีความเพื่อค้นหาว່ງต้องส่งมอบในสถานที่ชำระหนี้ได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวนี้ไม่อาจอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 171 ได้ แม้ข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่าเป็นกรณีที่มีการแสดงเจตนามีช่องว่าง กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้แสดงเจตนาแก่คู่กรณีในนิติกรรมไม่ได้แสดงเจตนาหรือตกลงกันในเรื่องสถานที่ชำระหนี้ แต่ต่อมามีข้อสงสัยในประเด็นดังกล่าว แต่การจะนำมาตรา 171 มาค้นหาเจตนาอันแท้จริงในเรื่องสถานที่ชำระหนี้ซึ่งมีมาตรา 324 เป็นบทสันนิษฐานการแสดงเจตนาของผู้แสดงเจตนาเป็นบทบัญญัติที่แตกต่างจากบทสันนิษฐานการแสดงเจตนาของผู้แสดงเจตนาบทอื่น ๆ หากพิจารณามาตรา 324 ที่บัญญัติคำว่า “ถ้ามิได้มีแสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น...” ในตัวบทจะเห็นว่าต้องแสดงเจตนาตกลงกันเสียก่อน ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยปริยาย หากมิได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น ค่อยว่าไปตามตัวบทมาตรา 324 แตกต่างจากบทสันนิษฐานเจตนามาตราอื่น ๆ เช่น มาตรา 457 บัญญัติว่า “ค่าฤชาธรรมเนียมทำสัญญาซื้อขายนั้น ผู้ซื้อผู้ขายพึงออกเท่ากันทั้งสองฝ่าย” ก็ไม่ได้บัญญัติไว้ในตัวบทว่า “ถ้ามิได้มีแสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น ค่าฤชาธรรมเนียมทำสัญญาซื้อขายนั้น ผู้ซื้อผู้ขายพึงออกเท่ากันทั้งสองฝ่าย” จึงสามารถนำมาตรา 171 มาตีความการแสดงเจตนาได้กรณีที่มิได้มีการตกลงกันอันเป็นช่องว่างของการแสดงเจตนา

ดังนั้น การนำมาตรา 171 มาตีความกรณีที่มีการแสดงเจตนาที่มีช่องว่าง คือ ไม่ได้แสดงเจตนาตกลงกันในเรื่องสถานที่ชำระหนี้เป็นกรณีไม่มีการแสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น ควรอยู่ภายใต้มาตรา 324 บทสันนิษฐานเจตนาตามกฎหมายทันที ไม่อาจนำมาตรา 171 มาหาเจตนาได้ เพราะมาตรา 324 บัญญัติชัดเจนว่าการหนี้ได้มีแสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อไม่มีการตกลงกันชัดแจ้งและการตกลงสถานที่ชำระหนี้โดยปริยาย จึงต้องนำมาตรา 324 มาพิจารณาซึ่งต้องตีความก่อนว่า อาหารตามรายการนั้นเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งหรือไม่ โดยทั่วไปอาหารนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่ระบุไว้แน่นอนว่าเป็นทรัพย์สินใดจึงไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เพราะเจ้าของร้านจะต้องทำอาหารหรือนำอาหารใส่บรรจุภัณฑ์เสียก่อน กล่าวอีกนัย จะต้องผ่านกระบวนการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 195 วรรคสอง จึงจะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ เมื่อไม่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง การส่งมอบอาหารนั้น จำต้องส่งมอบที่ภูมิลำเนาของเจ้าหนี้ การส่งอาหารให้สุนัขคาบไป ย่อมยังไม่ถึงภูมิลำเนาของเจ้าหนี้

การที่เจ้าของร้านอาหารส่งมอบอาหารในบรรจุภัณฑ์ถึงปากสุนัขจึงเป็นการปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามมาตรา 324 และเป็นการส่งมอบทรัพย์สินไม่ถึงเจือมมือของผู้ซื้อ ขัดต่อมาตรา 462 จึงเป็นกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ตามมาตรา 215 ดังนั้น เมื่อสุนัขได้กินอาหารอันเป็นหนึ่งในรายการที่เจ้าของสุนัขสั่งซื้อ การชำระหนี้บกพร่องดังกล่าวเป็นกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้บกพร่องจนถึงขนาดไม่ชำระหนี้เสียเลย เจ้าของสุนัขจึงสามารถขอบังคับให้เจ้าของร้านชำระหนี้ใหม่ได้ตามมาตรา 213 วรรคแรก นอกจากนี้ เจ้าของสุนัขสามารถเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของร้านอาหารตามมาตรา 215 ได้ หรืออาจใช้สิทธิเลิกสัญญาโดยปฏิบัติตามองค์ประกอบมาตรา 387 ก็ได้ เนื่องจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้องก็หมายถึงการไม่ชำระหนี้ตามความในมาตรา 387 เช่นกัน

ในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นช่องว่างทางสัญญาที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ตกลงกันเรื่องสถานที่ในการชำระหนี้ แต่สถานที่ในการชำระหนี้นั้นมีบทบัญญัติที่เป็นเจตนาสันนิษฐานของกฎหมายอยู่แล้ว คือ มาตรา 324 การจะนำมาตรา 368 มาใช้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายสันนิษฐานเจตนา เพราะเมื่อมีกฎหมายสันนิษฐานเจตนา จะต้องนำกฎหมายนั้นมาตีความอุดช่องว่างของสัญญาเสียก่อน ไม่อาจข้ามขั้นตอนมาใช้มาตรา 368 มาตีความสัญญาได้

การนำมาตรา 324 มาใช้กับข้อเท็จจริงนี้เอง ผู้เขียนกลับเห็นว่า หากเจ้าของร้านเชื่อโดยสุจริตว่า ต้องส่งมอบอาหารให้กับสุนัข ไม่ใช่เจ้าของสุนัข การปรับใช้บทกฎหมายดังกล่าวไม่ยุติธรรมต่อตัวเจ้าของร้าน แต่การจะนำมาตรา 368 มาปรับใช้ก็จะเป็นการขัดต่อลำดับตีความสัญญาตามที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคงมีเพียงแต่การเพิ่มแนวปฏิบัติระหว่างคู่สัญญาเพิ่มเติม เช่น ตกลงกันก่อนว่าจะส่งมอบอาหารนั้นที่ใด หรือตกลงเรื่องความเสี่ยงภัยในทรัพย์สินให้ตกเป็นพบแก่ใคร เป็นต้น

3.1.2 กรณีเจ้าของสุนัขและเจ้าของร้านตกลงกันก่อนว่าจะส่งมอบอาหารนั้นที่ปากของสุนัข

ในกรณีนี้เมื่อมีการตกลงเรื่องสถานที่ส่งมอบจึงไม่จำเป็นต้องนำมาตรา 324 มาพิจารณา เพราะหน้าที่ของผู้ขาย คือ ต้องส่งมอบอาหารตามสถานที่ที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลง

เมื่อเจ้าของร้านอาหารส่งมอบอาหารที่ปากสุนัข เป็นกรณีที่เจ้าของสุนัขปฏิบัติชำระหนี้ถูกต้องแล้วในเรื่องของสถานที่ชำระหนี้ เป็นการปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบหนี้เป็นอันระงับ

อย่างไรก็ดี หากปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ปรากฏพฤติการณ์ก่อน ๆ ที่เจ้าของสุนัขเคยให้สุนัขคาบรายการอาหารไปซื้อเจ้าของร้านบ่อยครั้ง และครั้งก่อน ๆ ก็เคยตกลงกันได้เสมอว่านำส่งอาหารให้สุนัขคาบได้เลย เพียงแต่ครั้งนี้ไม่ได้ตกลงกันก่อนก็พิจารณาได้ว่า เป็นการแสดงเจตนาตกลงกันเรื่องสถานที่โดยปริยาย ไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 324 เจ้าของร้านเพียงทำตามที่เคยตกลง คือ นำอาหารให้สุนัขคาบ หนี้ก็เป็นอันระงับ

กล่าวโดยสรุป ประเด็นตามหัวข้อ 3.1 เป็นประเด็นสถานที่ชำระหนี้ ซึ่งหากชำระหนี้ในสถานที่ชำระหนี้ไม่ถูกต้องขัดต่อมาตรา 324 และเป็นการส่งมอบไม่ถึงเงื้อมมือของผู้ซื้อ ขัดต่อมาตรา 462 ในกรณีข้อเท็จจริงตามข้อ 3.1.1 เจ้าของร้านก็อาจต้องชำระหนี้ใหม่ตามมาตรา 213 หรือต้องชดเชยค่าเสียหายตามมาตรา 215 หรือเลิกสัญญาตามมาตรา 387 แต่หากชำระหนี้ในสถานที่ถูกต้องตามที่ตกลงกันไว้ในกรณีข้อเท็จจริงตามข้อ 3.1.2 หนี้ก็ระงับ

3.2 กรณีเจ้าของร้านขายอาหารได้มอบอาหารให้สุนัขคาบไปให้เจ้าของ

หากเจ้าของสุนัขไม่ได้เขียนรายการและเงินสดติดตัวสุนัขไปเลย แต่เจ้าของร้านอาหารกลับให้อาหารสุนัขตัวนั้นเสียเอง ก็อาจเกิดประเด็นขึ้นว่า สัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นหรือไม่ และเจ้าของร้านจะเรียกให้เจ้าของสุนัขชำระเงินได้หรือไม่ โดยแยกพิจารณารายข้อเท็จจริง ดังนี้

3.2.1 กรณีมีพฤติการณ์อันก่อน ๆ

การมีพฤติการณ์อันก่อน ๆ ตามหัวข้อนี้ หมายถึง มีการปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าของสุนัขได้เคยซื้ออาหารโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางหลายครั้ง ในเวลาเดิม อาหารรายการเดิม เป็นประจำทุกวันโดยเขียนรายการติดตัวสุนัขไป อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าพิจารณาคือ หากครั้งนี้ไม่มีการเขียนรายการ ผลในทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร

หากพิจารณาจากพฤติการณ์ก่อน ๆ ว่าเจ้าของร้านอาหารเคยขายอาหารให้เจ้าของสุนัข ตามหลักการแสดงเจตนาโดยปริยายนั้น ต้องสันนิษฐานการแสดงเจตนาของเจ้าของสุนัขว่า การที่สุนัขเดินไปแถวนั้นเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายหรือไม่ เมื่อนำพฤติการณ์อันก่อน ๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาพิจารณา ผู้เขียนมีความเห็นว่า พฤติการณ์ในปัจจุบันที่กำลังพิจารณา ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์อันก่อน ๆ ที่เคยเกิดขึ้นเนื่องจาก พฤติการณ์อันก่อน ๆ คือ เจ้าของสุนัขเขียนรายการติดตัวสุนัขไป แต่พฤติการณ์ปัจจุบัน เจ้าของสุนัขส่งมอบอาหารให้สุนัขโดยที่ไม่มีรายการใดที่เจ้าของสุนัขเขียน การจะสันนิษฐานว่าพฤติการณ์สุนัขที่เดินมาแถวนั้นเป็นคำเสนอซื้อ จึงเป็นการปราศจากปัจจัยที่ชี้เจตนาได้ตามสมควร

เมื่อการที่สุนัขไปอยู่บริเวณนั้นไม่ใช่การแสดงเจตนาโดยปริยาย จึงไม่ใช่คำเสนอ แต่การที่เจ้าของร้านอาหารนำอาหารให้สุนัขโดยมีเจตนาจะขายอาหารให้เจ้าของสุนัขนั้น ก็อาจเป็นคำเสนอได้ ทั้งนี้ ลักษณะคำเสนอนั้นต้องมีความชัดเจน เมื่อพิจารณาพฤติการณ์อันก่อน ๆ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ยังไม่ชัดเจนพอที่จะเป็นคำเสนอขายอาหารเช่นกัน ด้วยพฤติการณ์อันก่อน ๆ ที่เคยเกิดขึ้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ใหม่เลย การนำอาหารให้สุนัขจึงเป็นลักษณะจำหน่วยทรัพย์สินในกรรมสิทธิ์ของตนออกไปตามมาตรา 1336 เท่านั้น ไม่สามารถเรียกให้เจ้าของสุนัขชำระเงินได้

หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่า พฤติการณ์อันก่อน ๆ ที่เกิดขึ้น คือ เจ้าของร้านอาหารได้นำอาหารให้สุนัขบ่อยครั้ง แล้วเก็บเงินค่าอาหารกับเจ้าของสุนัข จึงมีประเด็นว่า การที่เจ้าของร้านอาหารให้อาหารสุนัขอาจเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายในการทำคำเสนอขายได้ หากพิจารณาพฤติการณ์อันก่อน ๆ ของเจ้าของร้านอาหารนั้น ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกัน และสามารถสันนิษฐานได้อย่างแน่แท้ว่าเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอขาย จึงเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอโดยปริยาย

ปัญหามีอยู่ว่า หากสุนัขรับประทานอาหารระหว่างทางที่ไปถึงเจ้าของ จะมีผลทางกฎหมายอย่างไร เมื่อพิจารณาการเกิดขึ้นของสัญญา พบว่า เจ้าของร้านอาหารให้อาหารสุนัขนั้นเป็นคำเสนอขาย และมีประเด็นต่อมาว่าคำเสนอไปถึงเมื่อใด ควรตีความขณะที่สุนัขรับอาหารหรือเจ้าของสุนัขได้รับอาหารจากสุนัข ผู้เขียนเห็นว่า การทำคำเสนอขายตามข้อเท็จจริงนั้นเป็นกรณีการแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งมีอยู่เฉพาะหน้าจำต้องบังคับตามมาตรา 169 โดยนำทฤษฎีรับมาพิจารณา พบว่า โดยหลักนั้นการแสดงเจตนาตามทฤษฎีรับจะมีผลเมื่อการแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา แต่คำว่า “ไปถึง” นั้นไม่ได้จำกัดแค่ตัวผู้รับการแสดงเจตนาขอเพียงแค่ผู้จดหมายหรือคนรับใช้ ก็เป็นกรณีที่มีการแสดงเจตนาไปถึงได้ แต่ก็มีประเด็นตามมาว่า การแสดงเจตนาจะไปถึงสุนัขซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตจิตใจสามารถเคลื่อนที่ได้นอกเหนือการควบคุมของเจ้าของสุนัขเองอันแตกต่างกับผู้จดหมายซึ่งแม้จะเป็นทรัพย์สินแต่ก็ไม่เคลื่อนที่ไปไหนวันแต่เจ้าของจะเคลื่อนย้ายคงอยู่ใน

ความควบคุมของเจ้าของทรัพย์สิน การตีความให้การแสดงเจตนาไปถึงผู้จำหน่ายกับสุนัขควรมีความแตกต่างกันหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า การมีพฤติการณ์อันก่อน ๆ เพียงพอที่จะตีความว่าการส่งมอบอาหารให้สุนัขเป็นกรณีที่การแสดงเจตนาทำคำเสนอนั้นไปถึงเจ้าของสุนัขแล้ว ตระกะนั้นผู้เขียนสกัดมาจากเหตุผลในคดี Adam v. Lindsell (1818) B & Ald 681. ของประเทศอังกฤษที่มองว่าการแสดงเจตนาทางไปรษณีย์มีผลทันทีที่ส่งให้ไปรษณีย์ เนื่องจากไปรษณีย์เป็นของรัฐและมีการติดต่อทางไปรษณีย์เป็นประจำจึงถือเสมือนว่า ไปรษณีย์เป็นตัวแทนของผู้รับ (Cartwright, 2007, p. 250) เมื่อพิเคราะห์ประกอบข้อเท็จจริงพิพาทแล้ว สุนัขตัวดังกล่าวก็เป็นสุนัขของเจ้าของและมีพฤติการณ์ในการนำอาหารให้สุนัขคาบเป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้น การแสดงเจตนาคำเสนอจะไปถึงเจ้าของสุนัขก็ต่อเมื่อสุนัขได้นำอาหารไปถึงเจ้าของสุนัขตามหลักการแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งไม่อยู่เฉพาะหน้า ประกอบกับทฤษฎีรับ ทั้งนี้ สามารถทฤษฎีเผยแพร่เจตนา ทฤษฎีส่ง และทฤษฎีรู้ได้ แม้อาจจะให้ผลเหมือนกันในข้อเท็จจริงนี้ก็ตาม แต่มาตรา 169 นั้นเป็นบทบัญญัติที่ต้องใช้กับทฤษฎีรับเสมอ จึงไม่อาจนำทฤษฎีอื่นมาตีความควบคู่กับมาตรา 169 ได้

เมื่อคำเสนอไปถึงเจ้าของสุนัขตอนที่สุนัขนำอาหารไปถึงเจ้าของ หากเกิดภัยแก่ทรัพย์สินนั้น เช่น ระหว่างทางสุนัขได้กินอาหารนั้นจนหมด หรือสุนัขได้ทำอาหารหล่นหายไป เจ้าของสุนัขก็ต้องจ่ายค่าอาหารนั้น เพราะสัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว

3.2.2 กรณีไม่มีพฤติการณ์ก่อน ๆ

การไม่มีพฤติการณ์อันก่อน ๆ ตามหัวข้อนี้ หมายถึงไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดเลยว่ เจ้าของสุนัขเคยซื้ออาหารจากเจ้าของร้านโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลาง ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าของร้านอาหารเคยขายอาหารให้เจ้าของสุนัขโดยมีสุนัขเป็นสื่อกลางเช่นกัน จึงมีประเด็นว่าหากเจ้าของร้านอาหารได้มอบอาหารให้สุนัขโดยมีเจตนาต้องการขายให้เจ้าของสุนัข กล่าวอีกนัย ให้อาหารสุนัขกินแต่ไปเรียกให้เจ้าของสุนัขชำระเงินในภายหลัง จะมีผลทางกฎหมายเป็นอย่างไร

ประเด็นดังกล่าว เป็นการแสดงเจตนาต่อบุคคลมิใช่เฉพาะหน้าตามมาตรา 169 การแสดงเจตนาดังกล่าวต้องนำทฤษฎีรับมาใช้ ซึ่งสุนัขเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตจิตใจสามารถเคลื่อนที่ได้นอกเหนือการควบคุมของเจ้าของสุนัขเอง ดังนั้นการเจตนาไปถึงสุนัขซึ่งเป็นทรัพย์สิน ไม่เป็นกรณีที่การแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา แตกต่างจากที่ได้วิเคราะห์ในข้อ 3.2.1 เนื่องจากมีพฤติการณ์อันก่อน ๆ มาประกอบด้วย

ดังนั้น กรณีข้อเท็จจริงนี้การแสดงเจตนาข้อเสนอจะไปถึงเจ้าของสุนัขก็ต่อเมื่อสุนัขได้นำอาหารไปถึงเจ้าของสุนัขตามหลักการแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งไม่อยู่เฉพาะหน้าประกอบกับทฤษฎีรับ ข้อเท็จจริงมีว่าเจ้าของร้านได้มอบอาหารให้สุนัขกินทันทีนั้น จึงเป็นการแสดงเจตนาไม่ถึงผู้รับการแสดงเจตนา สัญญาไม่อาจเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นสัญญาซื้อขาย หรือสัญญาให้ แต่เป็นการให้ทรัพย์สินกับสุนัขซึ่งเป็นทรัพย์สิน ตามกรรมสิทธิ์ในอาหารตามมาตรา 1336 เรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินออกไป กล่าวอีกนัย เป็นการจำหน่ายทรัพย์สินตามสิทธิในมาตรา 1336 อย่างหนึ่ง

4. บทส่งท้าย

จากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในบทความนี้ ผู้เขียนได้จำแนกประเด็นปัญหาออกเป็น 2 บริบทหลัก โดยใน บริบทแรก กล่าวถึงกรณีที่เจ้าของสุนัขมอบเงินให้สุนัขไปซื้ออาหาร แต่สุนัขกลับกินอาหารนั่นเอง ผู้เขียนวิเคราะห์ตามฐานกฎหมายเรื่องการชำระหนี้และสถานที่ชำระหนี้ โดยเห็นว่าหากไม่มีการตกลงสถานที่ส่งมอบอาหารล่วงหน้า การส่งมอบอาหารให้สุนัขถือเป็นการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามมาตรา 324 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอาจทำให้เจ้าของสุนัขมีสิทธิบังคับชำระหนี้ใหม่ เรียกค่าเสียหาย หรือเลิกสัญญาได้ แต่หากมีการตกลงล่วงหน้าชัดเจน ก็ถือว่าการส่งมอบอาหารให้สุนัขนั้นชอบด้วยกฎหมาย และหนี้ย่อมระงับไป

ใน บริบทที่สอง ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าของร้านมอบอาหารให้สุนัขนำไปส่งให้เจ้าของ ผู้เขียนวิเคราะห์ตามหลักการเกิดขึ้นของสัญญา หากเคยมีพฤติการณ์มาก่อน เช่น การซื้อขายลักษณะเดิมเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และมีการเขียนรายการแนบสุนัข ผู้เขียนเห็นว่าหากไม่มีรายการแนบในครั้งล่าสุด พฤติการณ์ดังกล่าวไม่เพียงพอจะถือเป็นคำเสนอซื้อหรือคำเสนอขายใหม่ได้ การส่งมอบอาหารจึงเป็นเพียงการจำหน่ายทรัพย์สินตามมาตรา 1336 และเจ้าของร้านไม่อาจเรียกค่าอาหารได้

อย่างไรก็ดี หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่าร้านค้าเคยส่งอาหารผ่านสุนัขเป็นประจำและเก็บเงินภายหลัง การส่งมอบอาหารในลักษณะนั้นอาจถือเป็นคำเสนอขายที่ถึงยังเจ้าของสุนัขแล้ว เมื่อสุนัขได้รับอาหาร สัญญาย่อมเกิดขึ้นตามหลักการแสดงเจตนาต่อบุคคลที่มีได้อยู่เฉพาะหน้า ซึ่งหากเกิดความเสียหายต่ออาหารภายหลัง เช่น สุนัขกินหรือทำอาหารหาย เจ้าของสุนัขก็ต้องรับผิดชอบค่าอาหาร

โดยสรุป ประเด็นข้อกฎหมายเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้สุนัขเป็นสื่อกลางในสัญญาซื้อขายมีความเสี่ยงในแง่ของการแสดงเจตนาและการชำระหนี้ ผู้เขียนจึงเสนอว่าการทำสัญญาควรมีการแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งระหว่างคู่สัญญาก่อน และควรจำกัดบทบาทของสุนัขไว้เพียงในฐานะผู้รับมอบทรัพย์สินเท่านั้น เพื่อความชัดเจนและลดข้อพิพาททางกฎหมาย

ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กรณีเจ้าของสุนัขได้มอบเงินให้สุนัขคาบไปเพื่อซื้ออาหารกับเจ้าของร้านอาหาร ควรตกลงกันในเรื่องสถานที่การส่งมอบทรัพย์สินก่อน
2. กรณีเจ้าของร้านอาหารได้มอบอาหารให้สุนัขนำไปให้เจ้าของสุนัข ควรบอกกล่าวเจ้าของสุนัขก่อน ส่วนสุนัขให้มีหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางในการรับมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้เพียงอย่างเดียว

References

- Cartwright, J. (2007). *Contract Law An Introduction to the English Law of Contract for the Civil Lawyer*. Oregon: Hart Publishing.
- Chaiyos Hemaratchata. (2022). *Principles of Legal Acts and Contracts* (3rd ed.). Bangkok: Nititham.
- Daraporn Thirawat. (2022). *Law of Obligations: General Principles* (3rd ed.). Bangkok: Bar Association Training and Legal Education Office.
- Jit Sretthabut & Daraporn Thirawat (Eds.). (2013). *Principles of Civil Law: Legal Acts and Contracts* (7th ed.). Bangkok: Faculty of Law, Thammasat University.
- Kamchai Jongjakpan. (2001). *Explanation of the Civil and Commercial Code by Sections: Legal Acts, Prescription Period, Limitation Period* (Sections 149–193/35). Bangkok: Professor Jitti Tingsapat Fund.
- Krasut Khopuangklang. (2022). *Legal Acts, Contracts, and Promises*. Bangkok: Textbook and Teaching Material Project, Faculty of Law, Thammasat University.
- Pairoj Wayupap. (2020). *Explanation of the Civil and Commercial Code: Obligations* (13th ed.). Bangkok: Bar Association Training and Legal Education Office.
- Phaithachit Ekchariyakorn. (2022). *Explanation on Sale, Exchange, Gift* (12th ed.). Bangkok: Winyuchon.

- Sak Sanongchat. (2014). Explanation of the Civil and Commercial Code on Legal Acts and Contracts: Including Time Periods and Limitation, Unfair Contract Terms (According to the Unfair Contract Terms Act B.E. 2540), and Electronic Transactions (According to the Electronic Transactions Act B.E. 2544) (11th ed.). Bangkok: Nitibannakarn.
- Sanankorn Sottapan. (2022). Explanation on Legal Acts and Contracts (25th ed.). Bangkok: Winyuchon.
- Sanankorn Sottapan. (2023). Explanation on Sale, Exchange, Gift (10th ed.). Bangkok: Winyuchon.
- Seni Pramroj & Munin Pongsapan (Eds.). (2018). Civil and Commercial Code: Legal Acts and Obligations, Vol. 1 (Parts 1–2) (4th ed.). Bangkok: Winyuchon.
- Seni Pramroj & Munin Pongsapan (Eds.). (2019). Civil and Commercial Code: Legal Acts and Obligations, Vol. 2 (Final Part) (4th ed.). Bangkok: Winyuchon.
- Somkiat Worapanyanan. (2021). Property Contracts. In Ajarayabucha: 60 Years of Professor Dr. Kamchai Jongjakpan, p. 342.
- Sopon Rattanakorn. (2013). Explanation of the Law on Obligations (11th ed.). Bangkok: Nitibannakarn.
- “Smart Dog Carries Money to Buy Meatballs by Itself, Delighting Netizens.” (2022). Kom Chad Luek Online. Retrieved May 5, 2023, from <https://www.komchadluek.net/hot-social/501527>
- Tulya Rojthangtham & Kaewsuppasawat. (2022). Principles of Sale, Exchange, Gift, Lease, and Hire-Purchase (8th ed.). Bangkok: Winyuchon.

